

UUTISTIEDOTE EU:n Lissabonissa sijaitsevalta huumevirastolta

HUUMEPOLITIIKAN JA -LAINSÄÄDÄNNÖN VIIMEAIKAINEN KEHITYS

Levottomuutta huumeidenkäytön yhteisöllisestä vaikutuksesta

(24.11.2005 LISSABON) Monissa Euroopan maissa ollaan huolestuneita huumeidenkäytön laajemmista vaikutuksista asuinyhteisöihin, todetaan tänään **EU:n huumeviraston (EMCDDA)** raportissa (**Vuosiraportti 2005: huumeongelma Euroopassa**).

Erityiskatsauksessa huumeisiin liittyvistä julkisista häiriöistä (haitoista) **EMCDDA** esittelee uuden kehityssuuntauksen, jonka mukaan huumevalvonnan toimia ei kohdenneta vain laitonta huumeidenkäyttöä vähentäviin toimiin, vaan myös muuhun huumeisiin liittyvään käyttäytymiseen, jolla on yhteisön kannalta haitallisia vaikutuksia.

“Huumeidenkäyttöön liittyvässä käyttäytymisessä, tilanteissa ja toiminnassa, on esiintynyt pitkään erityyppisiä julkisia häiriöitä useimmissa **EU:n jäsenvaltioissa, ehdokasmaissa ja Norjassa**. Ilmiö ei ole uusi”, virastosta todetaan. “Uutta on joissakin maissa voimistuva poliittisten päättäjien pyrkimys yhdistää kyseiset ilmiöt yhden yläkäsitteen alle, jota käsitellään yhtenäisenä kokonaisuutena kansallisissa huume-strategioissa.”

EMCDDA:n puheenjohtaja Reimen toteaa seuraavaa: “Kun puhutaan huumeista johtuvista julkisista häiriöistä, ei viitata vain rikollisuuteen, vaan myös yhteiskunnalle vahingollisten käyttäytymismuotojen laajempaan kirjoon, joka häiritsee turvallisuutta, terveyttä ja siisteyttä yhteiskunnassa ja haittaa sen asukkaiden elämänlaatua ja elämään tyytyväisyyttä. Tämänhetkinen poliittinen huoli huumeiden julkisista haitoista on reagointia oman asuinalueen kielteisiin ilmiöihin.”

Yleisimpiä huumeisiin liittyviä käyttäytymismuotoja, jotka vaikuttavat kielteisesti ihmisten käsityksiin omasta turvallisuudesta tai yhteiskunnan vakaudesta, ovat **EMCDDA:n** mukaan huumeidenkäyttö julkisilla paikoilla, näkyvä huumeista johtuva päihtymystila, katukauppa, huumeiden vaikutuksen alaisena tehdyt rikokset, avoimet huumeidenkäyttöpaikat, pois heitetyt pistosvälineet, käyttäjien ja välittäjien tungetteleva sanailu sekä heidän oleskelunsa lasten läheisyydessä.

Euroopan komission vuoden 2003 raportti EU:n kansalaismielipiteistä, jotka koskevat yleistä turvallisuutta sekä altistumista huumeista johtuville ongelmille ja rikollisuudelle, paljasti, että kaikissa **15 EU:n vanhassa jäsenvaltiossa** olonsa hyvin turvattomaksi kadulla tuntevien osuus nousi 8%:sta vuonna 1996 noin 12:iin ⁽¹⁾ vuonna 2002.

Nuorten huumeikäisyyksiä koskevasta vuoden 2004 **Eurobarometri**-tutkimuksesta ilmeni, että 63% vastaajista piti helppona hankkia huumeita kotinsa läheltä ⁽²⁾. Tutkimuksen mukaan ilmiön havaitseminen muodosta keskeisen osan julkisten häiriöiden ongelmaa, vaikka se ei kerro häiriön ja rikollisuuden todellista tasoa.

Huumeisiin liittyvien julkisten häiriöiden torjuminen

Viisi maata – **Belgia, Irlanti, Luxemburg, Alankomaat ja Yhdistynyt kuningaskunta** – on juuri ottanut kansallisen huume-politiikkansa keskeiseksi tavoitteeksi huumeisiin liittyvien julkisten häiriöiden vähentämisen, mitä ne toteuttavat koordinoitusti yhdistämällä ilmiön terveydelliset, sosiaaliset, yleisen turvallisuuden ja ympäristön näkökannat.

Vaikka suurin osa **EU-maista** ei ilmoita julkisten häiriöiden olevan sinänsä kansallisen huume politiikan keskeinen kohde, ne käsittelevät monenlaista käsitteeseen sisältyvää toimintaa laajemman turvallisuuden ja yleisen järjestyksen nimikkeen yhteydessä. Tähän ryhmään kuuluvat maat, pääosin **EU:n uudet jäsenvaltiot**, käsittelevät ongelmaa enimmäkseen yleisin toimenpitein tai lainsäädännöllisin keinoin, jotka koskevat päihteiden käyttöä julkisilla paikoilla tai melusaastetta.

Samanaikaisesti muut maat – esimerkiksi **Saksa, Kreikka, Ranska, Irlanti ja Itävalta** – ovat kehittäneet julkisten häiriöiden vähentämiseksi yksittäisiä aloitteita, joihin kuuluu esimerkiksi kansalaisten ja paikalliseen huume politiikkaan osallistuvien toimijoiden välinen konsultointi ja koordinointi.

Muita toimia ovat lait huumeista johtuvien julkisten häiriöiden torjumiseksi (**Espanja, Ranska, Yhdistynyt kuningaskunta** – esim. säännökset rave-juhlista ja huumeiden pistosvälineistä aiheutuvista roskaamisesta); paikallistason valvontaan liittyvät aloitteet (**Saksa, Kreikka, Irlanti, Italia, Kypros ja Suomi**); toimenpiteet avointen huumeiden käyttöpaikkojen poistamiseksi (**Tanska ja Saksa**) ja erityisesti julkisiin häiriöihin kohdistuvat haittoja vähentävät toimenpiteet (**Luxemburg ja Unkari**).

“Tällä hetkellä on epäselvää, missä määrin tämä uusi huumeainepolitiikan yläkäsite on seurausta huumeista johtuvien julkisten häiriöiden todellisesta lisääntymisestä, vai onko kysymys yhteisöjen lisääntyvästä haluttomuudesta sietää huumeidenkäyttäjää”, todetaan **EMCDDA:sta**. Ongelman puolueeton arviointi on vaikeaa, koska huumeista aiheutuneista julkisista häiriöistä ei ole yhteisesti EU:ssa hyväksyttyä määritelmää eikä luotettavia mittareita tiedon keräämiseksi. “Selvää kuitenkin on, että paikallisten yhteisöjen suojeleminen huumeidenkäytön kielteisiltä seurauksilta, huumeriippuvuuden ilmiöiltä ja huumeakaupalta ilmentää tällä hetkellä todellista poliittista huolta osassa Eurooppaa”, todetaan virastosta.

Katsaus huume politiikan ja -lainsäädännön viimeaikaiseen kehitykseen

Muuta huume politiikan ja -lainsäädännön viimeaikaista kehitystä käsitellään *vuosiraportin* luvussa 1.

- Vuosiraportissa mukana olevista 29 maasta 26 noudattaa huume politiikassaan kansallista suunnitelmaa, strategiaa tai vastaavaa asiakirjaa. Suurin mielipide-ero liittyy haittojen vähentämiseen: asia on keskeinen 12 asiakirjassa, se sisältyy yhdeksään muuhun asiakirjaan ja viidessä asiakirjassa siitä ei ole mainintaa.
- Uudet kansalliset huume strategiat otettiin käyttöön seitsemässä maassa, jotka olivat **Viro, Ranska, Kypros, Liettua, Slovenia ja Suomi** (2004) sekä **Luxemburg** (2005).
- Entistä useammat maat mittaavat nykyään strategioidensa toteuttamisen edistymistä. Virallisten strategioiden käyttöönotto ja lisääntynyt arviointi ovat johtaneet huumeisiin liittyvien menojen kasvuun joissakin maissa (esim. **Unkari ja Luxemburg**).
- Monissa jäsenvaltioissa hyväksyttiin vuosina 2003 ja 2004 lakeja, joilla pyritään vähentämään nuorten altistumista huumeille. (**Tšekin tasavalta, Tanska, Espanja, Latvia, Puola ja Yhdistynyt kuningaskunta**).
- Vuosina 2003 ja 2004 monet maat hyväksyivät lakeja haittojen vähentämisestä (**Ranska, Luxemburg, Suomi, Yhdistynyt kuningaskunta ja Norja**).
- Vuosina 2003 ja 2004 jotkut maat muuttivat rangaistuksiaan kannabiksen käytöstä (**Belgia ja Yhdistynyt kuningaskunta** lievensivät rangaistuksia, **Tanska** kiristi niitä). Vuonna 2003 **Kreikka** lievensi huumeidenkäytön enimmäisrangaistuksen viidestä vuodesta yhteen vuoteen. **Unkari** puolestaan poisti huumeidenkäyttökoksen rikoslaistaan (vaikka hankinta- ja hallussapitorikoksina huumeidenkäyttö on yhä rangaistavaa).
- Yleensä huume kaupan ja nuoria uhkaavien huumerikosten rangaistukset kovenivat.

- Kaksi maata ilmoitti aikeistaan säätää laki huumeista työelämässä (**Suomi** ja **Irlanti**). Ehkäisevä huumetyö erityisissä toimintaympäristöissä, kuten työpaikoilla, on nostettu esiin uudessa EU:n huumeita koskevassa toimintasuunnitelmassa (2005–2008). EU:n vuosien 2005–2012 huumausainestrategiasta ja toimintasuunnitelmasta on lisää tietoja luvussa 1.

Huomautuksia

Katsaus huumeisiin liittyviin julkisiin häiriöihin on yksi *Vuosiraportti 2005*:ttä täydentävistä kolmesta ”erityisaiheesta” (<http://issues05.emcdda.eu.int>).

⁽¹⁾ *Public safety, exposure to drug-related problems and crime* (yleinen turvallisuus, altistuminen huumeisiin liittyville ongelmille ja huumerikollisuudelle), European Opinion Research Group Report (EORG), 2003 tehty Euroopan komissiolle (http://www.europa.eu.int/comm/public_opinion/archives/ebs/ebs_181_en.pdf).

⁽²⁾ *Young people and drugs* (nuoret ja huumeet), Flash EB 158, 2004, (http://www.europa.eu.int/comm/public_opinion/flash/fl158_en.pdf).